

Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Viron kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Helsingissä tammikuussa 2014 Suomen ja Viron välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla tehdyn sopimuksen.

Sopimuksen tarkoituksena on ensisijaisesti suojella ihmisiä ja ympäristöä sekä omaisuutta. Sopimuksessa on määräykset osapuolten toimivaltaisista viranomaisista ja yhteyspisteistä, onnettomuuksista ilmoittamisesta, keskinäisestä avunannosta sekä osapuolten yhteisistä toimenpiteistä.

Sopimus tulee voimaan kolmekymmentä päivää sen jälkeen, kun osapuolet ovat il-

moittaneet toisilleen, että ne ovat saattaneet päätökseen sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset perustuslailliset menettelyt.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Samalla kumottaisiin Viron kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta onnettomuustapauksissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Onnettomuuksien ehkäisystä ja pelastustoiminnasta säädetään pelastuslaissa (379/2011), jossa muun muassa määritellään eri tahojen vastuut ja toimivalta pelastustoimen tehtävien hoitamisessa. Suomen meripelastustoimen vastuualueella vaarassa olevien ihmisten etsimisestä ja pelastamisesta, heille annettavasta ensihoidosta sekä vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisesta (meripelastustoimi) säädetään meripelastuslaissa (1145/2001).

Suomi ja Viro tekivät yhteistyötä ja keskinäistä avunantoa onnettomuustapauksissa koskevan sopimuksen 26 päivänä kesäkuuta 1995. Sopimus koskee onnettomuuksien ehkäisemistä ennakolta, velvollisuutta ilmoittaa tapahtuneesta onnettomuudesta viivytyksettä toiselle sopimuspuolelle sekä avunantoa onnettomuustapausten seurausten torjumiseksi.

Se sisältää määräykset muun muassa ilmoitusmenettelystä, avunannon ehdoista, avustusryhmien maahantulosta ja maasta poistumisesta, pelastustyön johtamisesta, kustannusten korvaamisesta, vahingonkorvauksista ja riitojen ratkaisusta. Kummankin sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan valtuutus sopia keskenään sopimuksen tarkoittaman yhteistyön toteuttamisesta. Sopimus tuli voimaan 31 päivänä heinäkuuta 1996 (SopS 53—54/1996).

Suomi on tehnyt vastaavanlaisia sopimuksia myös muiden valtioiden kanssa, joista uusimpia ovat sopimus lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisella alueella (SopS 2—3/2013) ja sopimus Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla (SopS 22—23/2012).

Euroopan unionin lainsäädännössä on kyseessä olevan sopimuksen tarkoitukseen liittyvää sääntelyä. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 6 artiklan nojalla unionilla on toimivalta toteuttaa pelastuspalvelun osalta toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi, yhteensovittamiseksi tai täydentämiseksi. SEUT 196 artiklan mukaan unioni kannustaa jäsenvaltioita keskinäiseen yhteistyöhön niiden järjestelmien tehostamiseksi, joilla on tarkoitus ehkäistä ennalta luonnon ja ihmisen aiheuttamia suuronnettomuuksia ja suojautua niiltä. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät mainitussa artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, jotka eivät kuitenkaan käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet päätöksen unionin pelastuspalvelumekanismista (1313/2013/EU). Päätöksen avulla pyritään varmistamaan katastrofien ennaltaehkäisyä, niihin valmistautumista sekä avustustoimia katastrofin tapahtuessa tai sellaisen välittömästi uhatessa. Päätös ei vaikuta jäsenvaltioiden tekemien kahden- tai monenvälisten sopimusten nojalla kuuluviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka liittyvät päätöksen soveltamisalaan kuuluviin kysymyksiin, eikä jäsenvaltioiden velvollisuuden suojella ihmisiä, ympäristöä ja omaisuutta omalla alueellaan.

Lisäksi Schengenin rajasäännöstö vaikuttaa sopimuksen alaan sopimuksen 4 artiklassa olevien maahantuloa koskevien määräysten osalta, kuitenkin siten että se hallituksen käsityksen mukaan valtuuttaa jäsenvaltiot tekemään sopimuksen Euroopan unionin toimivallan alalla.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa Viron kanssa yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla tehty sopimus valtionsisäisesti voimaan.

Sopimuksen päivittäminen on katsottu tarpeelliseksi muun muassa molempien valtioiden EU-jäsenyyden vuoksi. Molemmat valti-

ot kuuluvat nykyisin myös Schengen-alueeseen.

Sopimus koskee yhteistyötä pelastustoimen alalla. Pelastustoimella tarkoitetaan sopimuksessa onnettomuuksien ehkäisemistä, niihin varautumista ja pelastustoimintaa. Sopimuksessa on määräykset osapuolten toimivaltaisista viranomaisista ja yhteyspisteistä, onnettomuuksista ilmoittamisesta, keskinäisestä avunannosta sekä osapuolten yhteisistä toimenpiteistä.

Uusi sopimus eroaa tällä hetkellä voimassa olevasta sopimuksesta useiden määräysten kohdalla (artiklat 2, 3, 4, 8, 9 ja 10). Eroja selitetään jäljempänä sopimuksen artikloja koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Lisäksi uudessa sopimuksessa on useita määräyksiä, joita ei ole tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa (artiklat 5, 6 ja 7). Toisaalta uusi sopimus sisältää myös useita pitkälti vastaavia määräyksiä kuin tällä hetkellä voimassa oleva sopimus (artikloissa 1, 2, 3, 4, 8 ja 9).

3 Esityksen vaikutukset

Valtion talousarviossa on varattu sisäministeriölle määräraha (pelastustoimen erityismenot, mom. 26.30.20) kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista sekä siihen varautumista varten. Sopimuksesta ei aiheudu valtion talousarvion ylittäviä lisäkustannuksia. Kansainvälisestä avusta ja siitä perittävistä korvauksista päätetään tapauskohtaisesti.

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Sopimuksesta aiheutuvista tehtävistä huolehditaan pelastusalan organisaatioiden ja olemassa olevan henkilöstön voimin.

Sopimuksen yhteiskunnallisena vaikutuksena voidaan pitää aiempaa suunnitelmallisempaa ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojelemiseen varautumista pelastustoimissa sen lisäksi mitä siitä on muutoin säädetty.

4 Asian valmistelu

Viron pelastusvirasto teki sopimuksen uudistamista koskevan ehdotuksen marraskuussa 2007. Suomen sisäministeriön katsottua sopimuksen uudistamisen tarpeelliseksi, ehdotuksesta pyydettiin jatkovalmistelua ja so-

pimusneuvotteluja varten lausunnot ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Rajavartiolaitoksen esikunnalta.

Sopimusneuvottelut käytiin Suomen ja Viron sisäministeriöiden välillä. Sisäministeriö pyysi lausunnon sopimusluonnoksesta ja sopimuksen allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuudesta ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, ympäristöministeriöltä, sisäministeriön poliisiosastolta ja Rajavartiolaitoksen esikunnalta. Sopimusluonnoksesta pyydettiin lausunto myös Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Sopimuksen uudistamista pidettiin lausunnoissa tarkoituksenmukaisena.

Sopimus allekirjoitettiin Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 2014.

Hallituksen esitys on valmisteltu sisäministeriössä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, Rajavartiolaitoksen esikunnalta ja Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta.

Sopimuksen voimaansaattamista pidettiin lausunnoissa tärkeänä. Lausunnoissa huomiointiin myös sitä, millä tavoin sopimusmääräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja sopimuksen voimaantuloa Ahvenanmaan maakunnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. *Sopimuksen soveltamisala.* Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala, jonka mukaan sopimusta sovelletaan yhteistyöhön pelastustoimen alalla ja keskinäiseen avunantoon sellaisen onnettomuuden sattuessa tai välittömästi uhatessa, joka luonteensa puolesta voi ylittää apua pyytävän osapuolen kansalliset voimavarat ja valmiudet huolehtia onnettomuuden edellyttämistä toimenpiteistä. Tällä hetkellä voimassa olevan sopimuksen soveltamisala on määritelty vastaaviin tavoitteisiin.

Soveltamisalan osalta on huomattava, että Suomi on tehnyt Viron kanssa sopimuksen merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa (SopS 53/1999). Nyt hyväksyttäväksi esitettävää sopimusta ei näin ollen sovellettaisi niissä tilanteissa, joissa on kyse etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä ja ilmassa.

2 artikla. *Toimivaltaiset viranomaiset ja yhteyspisteet.* Artiklassa on määräykset sopimuksen soveltamista varten toimivaltaisten

viranomaisten nimeämisestä ja sellaisten yhteyspisteiden nimeämisestä, jotka ottavat vastaan ja lähettävät ennakkovaroituksia ja avunpyyntöjä. Edellä mainitut todetaan sopimuksen liitteessä. Sopimuksen liitteet eivät ole erottamaton osa sopimusta. Osapuolet voivat muuttaa liitteessä annettuja toimivaltaisia viranomaisia ja yhteyspisteitä koskevia tietoja ilman, että sopimusta muutetaan. Suomen osalta tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on sisäministeriö. Virossa toimivaltaisia viranomaisia ovat sisäministeriö ja Viron pelastusvirasto. Suomen yhteyspisteenä toimii valtioneuvoston tilannekeskus ja Virossa sisäministeriön tietoseurantaosasto. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on määrätty toimivaltaiset viranomaiset itse sopimustekstissä, eikä siinä ole mainittu asiasta liitettä kuten uudessa sopimuksessa. Mikäli liitteessä olevia tietoja muutetaan, asiasta on tarkoituksenmukaista antaa sisäministeriön ilmoitus sopimussarjassa.

3 artikla. *Onnettomuuksista ilmoittaminen.* Artikla sisältää määräykset menettelytapoista, joita noudatetaan onnettomuuksista ilmoittamisessa. Menettelytapoja ovat ennakk-

kovaroitus ja avunpyyntö. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa ei mainita erikseen kustannusten arvioinnista ja ilmoittamisesta.

Kahdenvälisen ilmoituksen lisäksi apua pyytävä osapuoli tekee Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen (1313/2013/EU) edellyttämän ilmoituksen. Tällaista määräystä ei ole tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa.

4 artikla. *Keskinäinen avunanto.* Artiklassa on määräykset osapuolten keskinäisestä avunannosta. Apua pyytävä osapuoli vastaa artiklan 2 kohdan mukaan alueellaan avustustoimien yleisestä johdosta, valvonnasta, koordinoinnista ja ohjauksesta. Apua antavan osapuolen henkilöstö toimii oman päällystönsä johdon alaisena ja tässä suhteessa omassa valtiossaan voimassaolevien palvelussuhteen koskevien ja muiden vastaavien säännösten mukaisesti. Edellä kerrottu ei kuitenkaan rajoita apua pyytävän osapuolen lainsäädännön soveltamista.

Verrattuna voimassa olevaan sopimukseen, avustustoimien yleisen johtamisen lisäksi artiklassa mainitaan valvonta, koordinointi ja ohjaus. Artiklassa on myös erikseen täsmennetty, että apua pyytävän osapuolen keskinäistä avunantoa koskevaa hyväksyntää pidetään virallisena menettelyinä.

Pelastuslain (379/2011) 34 §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtamisesta. Pelastuslain 34 §:n 1 momentin mukaan pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Sopimuksen mukaan sopimusmääräys ei rajoita apua pyytävän osapuolen lainsäädännön soveltamista. Avustustoimien yleinen johto on sopimuksen mukaan apua pyytävällä osapuolella, jolloin sopimus ei ole ristiriidassa pelastuslain kanssa. Sopimuksen määräystä toiminnan johtamisesta voidaan kui-

tenkin asiallisesti pitää lainsäädännön alaan kuuluvana.

Pelastuslain 35 §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtamisesta yhteistoimintatilanteissa. Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Sopimuksen ei voida katsoa vaikuttavan tähän sääntelyyn.

Pelastuslain 36 §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista. Sääntely konkretisoi niitä toimivaltaperusteita, jotka on säädetty pelastuslain 34 §:ssä. Koska pelastustoiminnan yleinen johto on apua pyytävällä osapuolella, ei sopimuksen voida katsoa vaikuttavan pelastuslain 36 §:n sääntelyyn.

Artiklan 3 kohdassa on määräykset virallisista menettelyistä liittyen apua antavan osapuolen tulosta apu pyytävän osapuolen alueelle. Vieraan valtion sotilaiden ja sotilasajoneuvojen sekä valtioniilma-alusten ja valtionalusten maahantulosta ja maassaolosta säädetään aluevalvontalaissa (755/2000). Sopimus edellyttää aluevalvontalaissa noudattamista, mikäli avustusjoukkoihin lukeutuu kyseisessä laissa tarkoitettuja henkilöitä, ajoneuvoja tai aluksia.

Mikäli kysymys ei ole aluevalvontalaissa tarkoitetuista henkilöistä, ajoneuvoista tai aluksista, rajan ylittäminen voi sopimuksen mukaan tapahtua ilman lupia tai erityisiä maahantulo-odollisuuksia. Schengenin rajasäännöstä koskevaa Euroopan unionin sääntelyä on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 610/2013. Asetuksessa on lisätty rajasäännöstä koskevaan liitteeseen VIII uusi 7 kohta, jonka mukaan pelastuspalvelujen, poliisin ja palolaitoksen hätätehtävissä toimivien työntekijöiden sekä työtehtävissään rajan ylittävien rajavartioiden maahantuloa ja maastalähtöä koskevista järjestelyistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Hallituksen käsityksen mukaan tämä tarkoittaa, että jäsenvaltiot on valtuutettu tekemään sopimus Euroopan unionin toimivallan alalla. Tällaisessa tapauksessa eduskunnan hyväksymispäätöksen tulisi koskea velvoitetta kokonaisuudessaan (PeVL 7/2012 vp s. 2). Sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan voi edellä mainituilla perusteilla katsoa kuuluvan lainsäädännön alaan.

5 artikla. *Menettelyt ja suunnitelmat.* Artiklassa on määräys mahdollisuudesta toteuttaa toimenpiteitä, jotka helpottavat avun antamista ja yhteistyötä. Tällaisiksi toimenpiteiksi luetaan rajat ylittäviä pelastusoperaatioita koskevat yksityiskohtaiset menettelytavat ja suunnitelmat. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa ei ole vastaavaa määräystä.

6 artikla. *Muut yhteistoimet.* Artiklassa määritellään yhteistyöhön 5 artiklan lisäksi kuuluvia yhteistoimia. Näihin luetaan tietojen vaihtaminen tutkimus- ja kehittämisohjelmien tuloksista ja kokemukset vakavista onnettomuuksista. Yhteistyö sisältää lisäksi esimerkiksi yhteistä koulutusta, harjoituksia, asiantuntijavaihtoa ja seminaareja. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa ei ole vastaavaa määräystä.

7 artikla. *Sopimuksen täytäntöönpano ja seuranta.* Artiklan 1 kohdassa määrätään toimivaltaisten viranomaisten yhteydenpidosta liittyen sopimuksen täytäntöönpanoon, jatkotoimenpiteisiin ja yhteistyösuunnitelmiin. Artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset antavat yksityiskohtaiset ohjeet menettelyistä, jotka koskevat onnettomuuksista ilmoittamista ja keskinäistä avunantoa. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa ei ole vastaavia määräyksiä.

8 artikla. *Kustannusten korvaaminen.* Artiklassa on määräykset sopimuksessa tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on asiallisesti vastaavat määräykset lukuun ottamatta korvausten vaatimista kolmannelta osapuolelta.

9 artikla. *Vastuut ja vahinkojen korvaaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet noudattavat apua pyytävän maan lakeja ja sääntöjä avustustoimista aiheutuvissa vahingonkorvausta ja muuta vastuuta koskevissa kysymyksissä. Tämä määräys ei estä osapuolia soveltamasta kansainvälistä oikeutta vastuukysymyksissä, jos osapuolet niin sopivat. Kansainvälisen oikeuden soveltaminen tarkoittaisi asiaan soveltuvien kansainvälisten sopimusten soveltamista. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on vastaavasti määräykset apua pyytävän maan lainsäädännön noudattamisesta, mutta siinä ei ole ni-

menomaista määräystä mahdollisuudesta soveltaa kansainvälistä oikeutta.

Artiklan 2 kohdan mukaan apua pyytävä osapuoli vastaa alueellaan avustustoimista kolmannelle osapuolelle aiheutuneista vahingoista. Tämän määräyksen voidaan katsoa kuuluvan lainsäädännön alaan, koska siinä määrätään vahingonkorvausvastuusta kolmannelle osapuolelle. Vahingon korvaamisesta on säädetty vahingonkorvauslaissa (412/1974). Apua pyytävällä osapuolella on kuitenkin oikeus vaatia apua antavalta osapuolelta korvausta kustannuksista, jotka se on maksanut kyseessä olevan artiklan mukaan, jos apua antavan osapuolen avustusryhmän jäsen on aiheuttanut vahingon tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on määräys, jonka mukaan avun pyytäjällä on oikeus nostaa takautumiskanne suorittamattaan korvauksesta sitä avustusryhmän jäsentä vastaan, joka on aiheuttanut vahingon tahallisuudellaan tai törkeällä tuottamuksellaan. Uudella sopimuksella vahingonkorvausvastuuta ei siis enää kohdenneta yksittäistä avustusryhmän jäsentä vastaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan kumpikin osapuoli luopuu kaikista vahingonkorvausvaatimuksista toista osapuolta kohtaan avustusryhmän jäsenten kuoleman, ruumiinvamman tai näiden terveydelle tai henkilökohtaisille tavaroille aiheutuneen muun vahingon johdosta, jos tapaukset ovat sattuneet sopimuksen toteuttamiseen liittyvien tehtävien yhteydessä. Apua antava osapuoli vakuuttaa avustusryhmänsä maassaan voimassa olevien määräysten mukaisesti. Vakuutuskulut sisällytetään avunannon yleisiin kustannuksiin ja avunpyytjä korvaa ne siten kuin sopimuksessa on määrätty. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on vastaavat määräykset.

10 artikla. *Riitojen ratkaiseminen.* Kaikki sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta aiheutuvat riidat ratkaistaan artiklan mukaan osapuolten välisin neuvotteluin. Tällä hetkellä voimassa olevassa sopimuksessa on määräykset erimielisyyksien ratkaisemisesta diplomaattiteitse, sekä tarvittaessa välimiesoikeuden kautta.

11 artikla. *Loppumääräykset.* Artiklassa on määräykset tällä hetkellä voimassa olevan

sopimuksen korvaamisesta, sopimuksen voimaantulosta ja sopimuksen irtisanomisesta.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälässä säädettäisiin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

2 §. Pykälässä olevalla säännöksellä kumottaisiin laki, joka koskee tällä hetkellä voimassa olevan Suomen ja Viron välillä yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta onnettomuustapauksissa tehdyn sopimuksen voimaansaattamista (552/1996).

3 §. Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee 11 artiklan mukaan voimaan 30 päivää sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että ne ovat saattaneet päätökseen sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset perustuslailliset menettelyt. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Ahvenanmaan maakuntaa ei ole sopimuksessa rajattu sen soveltamisalan ulkopuolelle. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 §:n mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien on hyväksyttävä toimivaltaansa kuuluva kansainvälinen velvoite, jotta se tulisi voimaan maakunnassa. Palo- ja pelastustoimi kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan nojalla Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Sopimuksessa on määrätty maahantulosta, jota säännellään Schengenin rajasäännöstössä. Säännösten mukaan pelastuspalvelujen,

poliisin ja palolaitoksen hätätehtävissä toimivien työntekijöiden sekä työtehtävissään rajan ylittävien rajavartioiden maahantuloa ja maastalähtöä koskevista järjestelyistä säädetään kuitenkin kansallisessa lainsäädännössä. Näin ollen jäsenvaltioilla on toimivalta sopia sopimuksessa tarkoitettua maahantuloa.

Suomen perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiotopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Sopimuksessa lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, joista on Suomessa voimassa lain säännöksiä, voidaan katsoa olevan pelastustoiminnan johtamisesta (4 artikla 2 kohta), avustavien joukkojen ja kaluston maahantulosta (4 artikla 3 kohta), sekä vahingon korvaamisesta (9 artikla 2 kohta). Määräysten kuulumista lainsäädännön alaan on perusteltu artikloja koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan sen vuoksi hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus laiksi sen voimaansaattamisesta tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 2014 tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Viron kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välillä Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 2014 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tällä lailla kumotaan Viron kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta onnettomuustapauksissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki (552/1996).

3 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Sisäministeri *Päivi Räsänen*

*Sopimusteksti***SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA VIRON TASAVALLAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ YHTEISTYÖSTÄ ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISEMISEN, NIIHIN VARAUTUMISEN JA PELASTUSTOIMINNAN ALALLA**

Suomen tasavallan hallitus ja Viron tasavallan hallitus, jäljempänä osapuolet, jotka

ovat vakuuttuneita siitä, että luonnonkatastrofien tai ihmisen aiheuttamien katastrofien tapahtuessa toimivaltaiten viranomaisien on tarpeen tehdä yhteistyötä ihmisten, ympäristön ja omaisuuden, myös kulttuuriomaisuuden, suojelemiseksi,

haluavat kehittää edelleen yhteistyötään tällä sopimuksella; sopimusta voidaan pitää puitesopimuksena, jota täydentävät muut kansainväliset sopimukset ja järjestelyt,

ovat tietoisia sitoumuksista, joita unionin pelastuspalvelumekanismista 17 päivänä joulukuuta 2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (1313/2013/EU) asettaa jäsenvaltioille,

ovat sopineet seuraavaa:

1 artikla

Sopimuksen soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan yhteistyöhön pelastustoimen alalla (ehkäiseminen, varautuminen ja pelastustoiminta) ja keskinäiseen avunantoon sellaisen onnettomuuden sattuessa tai välittömästi uhatessa, joka luonteensa puolesta voi ylittää apua pyytävän osapuolen kansalliset voimavarat ja valmiudet huolehtia onnettomuuden edellyttämistä toimenpiteistä. Sopimuksen tarkoituksena on ensisijaisesti suojella ihmisiä ja ympäristöä sekä omaisuutta.

2 artikla

Toimivaltaiset viranomaiset ja yhteyspisteet

Osapuolet nimeävät yhden tai useamman toimivaltaisen viranomaisen tämän sopimuk-

sen soveltamista varten. Osapuolten tulee myös nimetä vuorokauden ympäri toiminnassa olevat yhteyspisteet, jotka ottavat vastaan ja lähettävät ennakkovaroituksia ja avunpyyntöjä. Toimivaltaiset viranomaiset ja yhteyspisteet on todettu tämän sopimuksen liitteessä, joka ei ole erottamaton osa tätä sopimusta. Osapuolet voivat muuttaa liitteessä annettuja toimivaltaisia viranomaisia ja yhteyspisteitä koskevia tietoja ilman, että sopimusta muutetaan.

Osapuolet ilmoittavat toisilleen viivytyksettä toimivaltaiten viranomaisien ja yhteyspisteiden muuttumisesta.

3 artikla

Onnettomuuksista ilmoittaminen

Keskinäistä avunantoa mahdollisesti vaativan hätätilanteen sattuessa tai välittömästi uhatessa osapuoli voi antaa toiselle osapuolelle ennakkovaroituksen kyseisestä tilanteesta ja mahdollisesta avunpyynnöstä.

Jos osapuoli tarvitsee apua toiselta osapuolelta, se voi pyytää sitä ilmoittamalla mahdollisimman tarkasti, mihin tarkoitukseen ja millaista apua se tarvitsee. Apua antava osapuoli, jolle pyyntö on osoitettu, päättää viipymättä ja ilmoittaa toiselle osapuolelle, voiko se antaa pyydettyä apua, missä määrin ja millä ehdoilla apua annetaan ja apua pyytävän osapuolen pyynnöstä, mitkä ovat avun arvioidut kustannukset.

Kahdenvälisen ilmoituksen lisäksi apua pyytävä osapuoli tekee Euroopan unionin pelastuspalvelumekanismiin edellyttämän ilmoituksen meneillään olevista kahdenvälisistä toimista.

4 artikla

Keskinäinen avunanto

Osapuolet tekevät yhteistyötä helpottaakseen avun pikaista antamista.

Apua pyytävä osapuoli vastaa alueellaan avustustoimien yleisestä johdosta, valvonnasta, koordinoinnista ja ohjauksesta. Apua antavan osapuolen henkilöstö toimii oman päällystönsä johdon alaisena ja tässä suhteessa omassa valtiossaan voimassaolevien palvelussuhdetta koskevien ja muiden vastaavien säännösten mukaisesti tämän kuitenkin rajoittamatta apua pyytävän osapuolen lainsäädännön soveltamista.

Apua pyytävän osapuolen keskinäistä avunantoa koskevaa hyväksyntää pidetään virallisena menettelynä, jolla apua antava osapuoli kutsutaan ja jonka perusteella se voi tulla ja ylittää rajan apua pyytävän osapuolen alueelle ilman lupia tai erityisiä maahantulo- ja muuodollisuuksia, elleivät avustusr ryhmät, -yksiköt, -tarvikkeet tai -varusteet käsitä sotilashenkilöstöä, valtion aluksia ja ilma-aluksia tai sotilasajoneuvoja, joiden maahantuloon vaaditaan erityinen lupa. Tällöin apua pyytävän osapuolen toimivaltaisen viranomaisen on hankittava kyseinen lupa. Valtakunnan rajaa ei saa ylittää, ennen kuin tarvittava lupa on myönnetty.

5 artikla

Menettelyt ja suunnitelmat

Osapuolet toteuttavat yhdessä toimenpiteitä, kuten rajat ylittäviä pelastusoperaatioita koskevia yksityiskohtaisia yhteisiä menettelytapoja ja suunnitelmia, joiden tarkoituksena on helpottaa avun antamista ja yhteistyötä operaation aikana.

6 artikla

Muut yhteistoimet

Yhteistyö käsittää sellaisten tietojen vaihtamista, jotka koskevat tutkimus- ja kehittämisohjelmien tuloksia ja kokemusta vakavista onnettomuuksista. Yhteistyöhön voi kuulua muun muassa yhteistä koulutusta, harjoituksia, asiantuntijoiden vaihtoa, seminaareja

tai työpajoja ja hankkeita onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi.

7 artikla

Sopimuksen täytäntöönpano ja seuranta

Toimivaltaiset viranomaiset kokoontuvat vähintään kerran vuodessa seurataksena sopimuksen täytäntöönpanoa, pohtiakseen jatkotoimenpiteitä ja laatiakseen suunnitelmia yhteistyön kehittämiseksi 5 ja 6 artiklan mukaisesti.

Toimivaltaiset viranomaiset antavat yksityiskohtaiset ohjeet menettelyistä, jotka koskevat onnettomuuksista ilmoittamista (3 artikla) ja keskinäistä avunantoa (4 artikla).

8 artikla

Kustannusten korvaaminen

Apua pyytävä osapuoli vastaa avustustoimien kustannuksista. Jos apua pyytävä osapuoli peruuttaa avunpyyntönsä, apua antavalla osapuolella on tällöin oikeus saada korvaus sille jo aiheutuneista kustannuksista. Kustannuslaskelman on perustuttava välittömiin kustannuksiin. Erityisesti onnettomuuden luonne ja vahinkojen suuruus huomioon ottaen apua antava osapuoli voi tarjota apua joko kokonaan tai osittain ilman korvausta. Osapuoli voi myös milloin tahansa luopua kaikista kulujensa korvaamista koskevista vaatimuksista tai osasta niitä. Nämä määräykset eivät estä osapuolia vaatimasta korvausta kolmannelta osapuolelta kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

9 artikla

Vastuut ja vahinkojen korvaaminen

Osapuolet noudattavat apua pyytävän maan lakeja ja sääntöjä avustustoimista aiheutuvis- sa vahingonkorvausta ja muuta vastuuta koskevissa kysymyksissä. Tämä määräys ei estä osapuolia soveltamasta kansainvälistä oikeutta vastuukysymyksissä, jos osapuolet niin sopivat.

Apua pyytävä osapuoli vastaa alueellaan avustustoimista kolmannelle osapuolelle ai-

heutuneista vahingoista. Apua pyytävällä osapuolella on kuitenkin oikeus vaatia apua antavalta osapuolelta korvausta kustannuksista, jotka se on maksanut tämän artiklan mukaan, jos apua antavan osapuolen avustusryhmän jäsen on aiheuttanut vahingon tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta.

Kumpikin osapuoli luopuu kaikista vahingonkorvausvaatimuksista toista osapuolta kohtaan avustusryhmän jäsenten kuoleman, ruumiinvamman tai näiden terveydelle tai henkilökohtaisille tavaroille aiheutuneen muun vahingon johdosta, jos tapaukset ovat sattuneet tämän sopimuksen toteuttamiseen liittyvien tehtävien yhteydessä. Apua antava osapuoli vakuuttaa avustusryhmänsä maassaan voimassa olevien määräysten mukaisesti. Vakuutuskulut sisällytetään avunannon yleisiin kustannuksiin, ja avunpyytäjä korvaa ne siten kuin tässä sopimuksessa on määrätty.

10 artikla

Riitojen ratkaiseminen

Kaikki tämän sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta aiheutuvat riidat ratkaistaan osapuolten välisin neuvotteluin.

Suomen tasavallan
hallituksen puolesta

11 artikla

Loppumääräykset

Tämä sopimus korvaa Suomen tasavallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välisen yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta onnettomuustapauksissa 26 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn sopimuksen, joka on voimassa siihen asti, kunnes tämä sopimus tulee voimaan.

Tämä sopimus tulee voimaan 30 päivää sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että ne ovat saattaneet päätökseen sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtion-sisäiset perustuslailliset menettelyt.

Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen milloin tahansa. Sopimuksen voimassaolo päättyy kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun toinen osapuoli on vastaanottanut kirjallisen irtisanomisilmoituksen.

Tehty Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 2014 kahtena alkuperäiskappaleena suomen ja viron kielellä molempien tekstin ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Viron tasavallan
hallituksen puolesta